

УДК 616.65-006:312.6(477-42)

О.К. Толстанов¹, І.В. Дідик²

РЕГІОНАЛЬНІ ОСОБЛИВОСТІ ЗАХВОРЮВАНOSTІ НА ЗЛОЯКІСНІ НОВОУТВОРЕННЯ ПЕРЕДМІХУРОВОЇ ЗАЛОЗИ В ЖИТОМИРСЬКІЙ ОБЛАСТІ

¹Національна академія післядипломної освіти імені П.Л. Шупика, м. Київ, Україна²КВНЗ «Житомирський інститут медсестринства», м. Житомир, Україна

Мета – вивчити регіональні особливості захворюваності на рак передміхурової залози серед чоловічого населення України, на прикладі адміністративних територій Житомирської області, на основі проведення аналізу даних офіційної статистики в порівнянні з описаними в наукових публікаціях тенденціями захворюваності та поширеності онкологічної патології передміхурової залози.

Матеріали та методи. У роботі використано дані офіційної статистичної звітності закладів охорони здоров'я районів Житомирської області; класичні методи соціальної медицини – бібліосемантичний, медико-статистичний, аналітико-синтетичний та контент-аналізу.

Результати. За результатами проведеного за 2010–2014 рр. дослідження виявлено райони Житомирської області з високими рівнями захворюваності на рак передміхурової залози в різних вікових групах (40–44, 45–49 та 50–54 роки).

Висновки. Сформовані тенденції захворюваності на рак передміхурової залози серед чоловічого населення Житомирської області відповідають загальноукраїнським. Обґрунтовано потребу подальшого вивчення в динаміці виявлених регіональних особливостей у Житомирській області в розрізі районів, що могло б стати суттєвим інформаційним підґрунтям для формування регіональних програм профілактики злоякісних новоутворень передміхурової залози серед різних вікових груп чоловіків області.

Ключові слова: захворюваність на рак передміхурової залози, Житомирська область.

Вступ

Вивченню стану здоров'я чоловіків приділяється значна увага в численних наукових дослідженнях вітчизняних і закордонних науковців [1–6]. Патологія передміхурової залози посідає одне з основних місць в структурі поширеності новоутворень серед чоловічого населення не тільки в Україні, але й у багатьох країнах світу, у т.ч. Європейського регіону [8–9].

Проблема зростання рівнів захворюваності та поширеності злоякісних новоутворень, зокрема, раку передміхурової залози, не втрачає актуальності, адже, за даними офіційної статистики, в більшості випадків діагноз злоякісного новоутворення в Україні встановлюється в розвиненій та(або) пізній стадії прогресування хвороби.

Мета роботи – вивчити регіональні особливості захворюваності на рак передміхурової залози серед чоловічого населення України, на прикладі Житомирської області (в розрізі її основних адміністративних територій (районів), на основі проведення аналізу даних офіційної статистики в порівнянні з описаними в наукових публікаціях тенденціями захворюваності та поширеності онкологічної патології передміхурової залози.

Матеріали та методи

Матеріалами для дослідження слугували дані офіційної статистичної звітності закладів охорони здоров'я районів Житомирської області за формами № 7 та № 20 Центру медичної статистики МОЗ України та управління охорони здоров'я Житомирської обласної державної адміністрації.

У дослідженні використано методи соціальної медицини – бібліосемантичний, медико-статистичний, аналітико-синтетичний та контент-аналізу, за допомогою яких вивчалися описані в наукових публікаціях тенденції захворюваності та поширеності онкологічної патології передміхурової залози у чоловіків на предмет їх порівняння з регіональними особливостями динаміки захворюваності та поширеності цієї патології в Житомирській області.

Результати дослідження та їх обговорення

За результатами проведеного дослідження встановлено зростання рівня захворюваності на злоякісні новоутворення передміхурової залози серед чоловічого населення Житомирської області з 22,3 у 2010 р. до 30,5 на 100 тис. відповідного населення у 2014 р., або на 26,9%, а також збільшення частки захворюваності з локалізацією раку в передміхуровій залозі в загальній структурі захворюваності на злоякісні новоутворення (з 6,8% у 2010 р. до 8,7% у 2014 р.) (рис. 1).

Рис. 1. Динаміка захворюваності на злоякісні новоутворення передміхурової залози та їх частка у структурі захворюваності на злоякісні новоутворення всіх локалізацій за 2010–2014 рр. (на 100 тис. відповідного населення та в %)

За підсумками 2014 р., найвищі рівні захворюваності на злоякісні новоутворення передміхурової залози відмічалися в Попільнянському (61,0), Лугинському (49,9), Малинському (46,2) районах та м. Коростень (46,4 на 100 тис. відповідного населення); найменші – в Смільчинському (6,1) та Олевському (9,9) районах при середньому по Житомирській області

значенні цього показника 30,5 на 100 тис. відповідного населення. Різниця між крайніми значеннями показника – 10 разів ($p < 0,001$). Для міст Бердичів (28,0) і Житомир (34,6 на 100 тис. відповідного населення) були характерними середні рівні захворюваності на цю патологію (табл.).

Таблиця

Розподіл районів Житомирської області за рівнем захворюваності на злоякісні новоутворення передміхурової залози у 2014 р. (на 100 тис. населення)

Низький рівень	Середній рівень	Високий рівень
Смільчинський – 6,1	Житомирський – 27,6	Коростенський – 39,1
Олевський – 9,9	м. Бердичів – 28,0	Радомишльський – 39,4
Червоноармійський – 18,2	Романівський – 29,5	Брусилівський – 42,4
Новоград-Волинський – 18,4	Чуднівський – 29,5	Малинський – 46,2
Баранівський – 20,9	Овруцький – 29,7	м. Коростень – 46,4
Черняхівський – 21,8	Андрушівський – 32,0	Лугинський – 49,9
Бердичівський – 22,3	Коростишівський – 32,1	Попільнянський – 61,0
Любарський – 22,8	м. Житомир – 34,6	
Народицький – 23,2	Володарсько-Волинський – 35,9	
Ружинський – 23,5		

Попри те, що частка злоякісних новоутворень передміхурової залози у структурі захворюваності на злоякісні новоутворення в Житомирській області у 2014 р. не перевищувала 10,0% (8,7%), її коливання спостерігалось в межах від 3,4% в Олевському до 13,5% у Малинському районах. До територій з високим відсотком злоякісних новоутворень передміхурової залози в структурі захворюваності на злоякісні новоутворення

увійшли також Лугинський (13,3%), Брусилівський (12,5%), Коростенський (11,1%), Володарсько-Волинський (10,5%), Овруцький (10,4%) райони та м. Коростень (11,6%). Це вказало на те, що майже кожен десятий з уперше встановленим діагнозом злоякісного новоутворення на зазначених територіях у 2014 р. мав його локалізацію в передміхуровій залозі.

Аналіз динаміки змін показника захворюваності чоловічого населення Житомирської області на злоякісні новоутворення передміхурової залози за 2010–2014 рр. показав, що в більшості районів і міст області (19 з 26) відбулося його зростання. Зокрема, для Попільнянського (з 6,6 у 2010 р. до 61,0 у 2014 р., або в 9,2 разу ($p < 0,001$); Романівського (з 7,2 у 2010 р. до 29,5 у 2014 р., або в 4,1 разу ($p < 0,001$); Ружинського (з 7,4 у 2010 р. до 23,5 у 2014 р., або в 3,2 разу ($p < 0,001$); Любарського (з 7,4 у 2010 р. до 22,8 у 2014 р., або в 3,1 разу ($p < 0,001$); Андрушівського (з 12,4 у 2010 р. до 32,0 на 100 тис. відповідного населення у 2014 р., або у 2,6 разу ($p < 0,001$)) районів було характерним стрімке зростання захворюваності на рак передміхурової залози. Якщо, незважаючи на стрімке зростання вищевказаного показника, Романівський, Ружинський, Любарський, Андрушівський райони продовжували залишатися в групах районів із низьким і середнім його рівнем, то для Попільнянського району був характерним не лише високий показник захворюваності на злоякісні новоутворення передміхурової залози (61,0 на 100 тис. відповідного населення), але й високі темпи його зростання у 2014 р. (у 9,2 разу) порівняно з 2010 р. Суттєво зросла захворюваність на злоякісні новоутворення передміхурової залози серед чоловіків Лугинського (з 23,8 у 2010 р. до 49,9 у 2014 р., або на 52,3%), Малинського (з 22,6 у 2010 р. до 46,2 у 2014 р., або на 51,1%), у зв'язку з чим вищезазначені райони були віднесені, за підсумками 2014 р., до регіонів із високим рівнем показника в Житомирській області. Також високий приріст (перевищення 40,0% зростання) показника захворюваності на злоякісні новоутворення передміхурової залози за 2010–2014 рр. був характерним для Овруцького (з 14,3 у 2010 р. до 29,7 у 2014 р., або на

51,9%), Чуднівського (з 17,4 у 2010 р. до 29,5 на 100 тис. відповідного населення у 2014 р., або на 41,0%) районів, хоча у 2014 р. вони були віднесені до регіонів із середнім рівнем показника, на противагу Брусилівському (з 27,2 у 2010 р. до 42,4 у 2014 р., або на 35,8%) району та м. Коростень (з 26,4 у 2010 р. до 46,4 на 100 тис. відповідного населення у 2014 р., або на 43,1%), в яких зростання захворюваності на рак передміхурової залози призвело до віднесення цих територій до групи з високим рівнем показника.

В окремих районах Житомирської області за 2010–2014 рр. відбулося зменшення рівня захворюваності на злоякісні новоутворення передміхурової залози, що не відповідало загальноукраїнським тенденціям та сформованій динаміці показника по Житомирській області в цілому.

Так, у Бердичівському районі вищевказаний показник зменшився на 62,8% (з 36,3 у 2010 р. до 22,3 у 2014 р.), в Олевському районі – на 50,5% (з 14,9 у 2010 р. до 9,9 у 2014 р.), у Баранівському районі – на 44,5% (з 30,2 у 2010 р. до 20,9 у 2014 р.), у Новоград-Волинському районі – на 32,6% (з 24,4 у 2010 р. до 18,4 на 100 тис. відповідного населення у 2014 р.), в Ємільчинському районі – в 4,8 разу. У зв'язку з цим вказані райони, за підсумками 2014 р., були віднесені до регіонів із низьким рівнем захворюваності на злоякісні новоутворення передміхурової залози.

Аналіз вікових особливостей захворюваності населення Житомирської області на злоякісні новоутворення з локалізацією в передміхуровій залозі, в розрізі районів та міст області, показав тенденції до «помолодшання» цієї патології з піком захворюваності у вікових групах чоловіків 60–64 роки та 65–69 років (рис. 2) за 2010–2014 рр. та, зокрема, за 2014 р. (рис. 3).

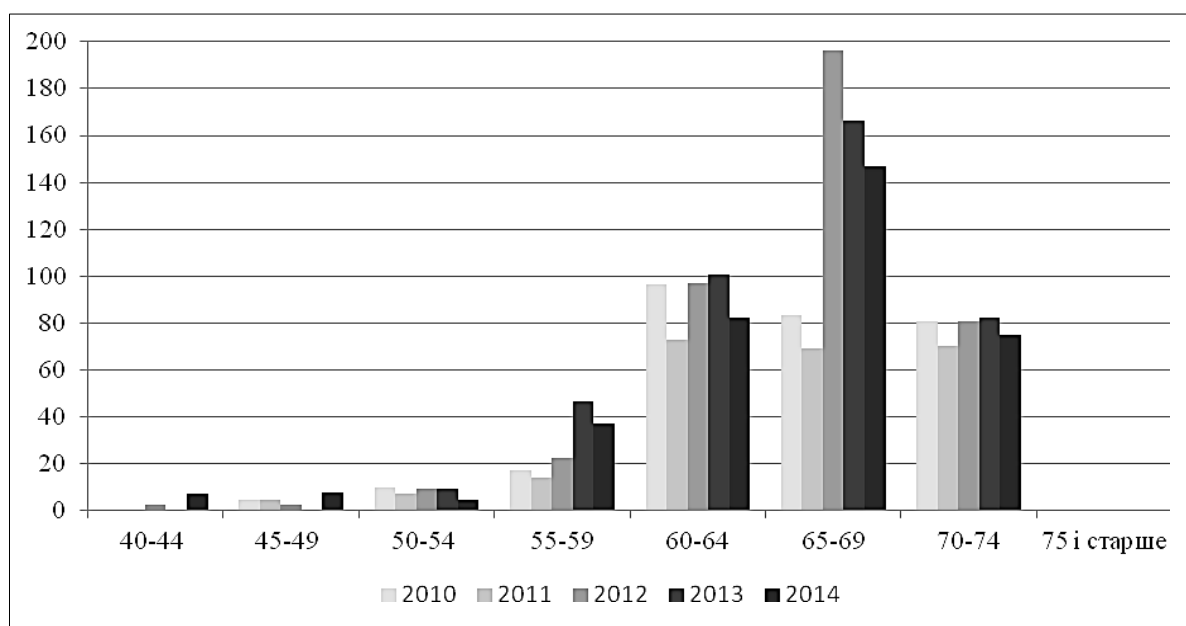

Рис. 2. Динаміка вікових показників захворюваності на злоякісні новоутворення передміхурової залози серед населення Житомирської області за 2010–2014 рр. (на 100 тис. відповідного населення)

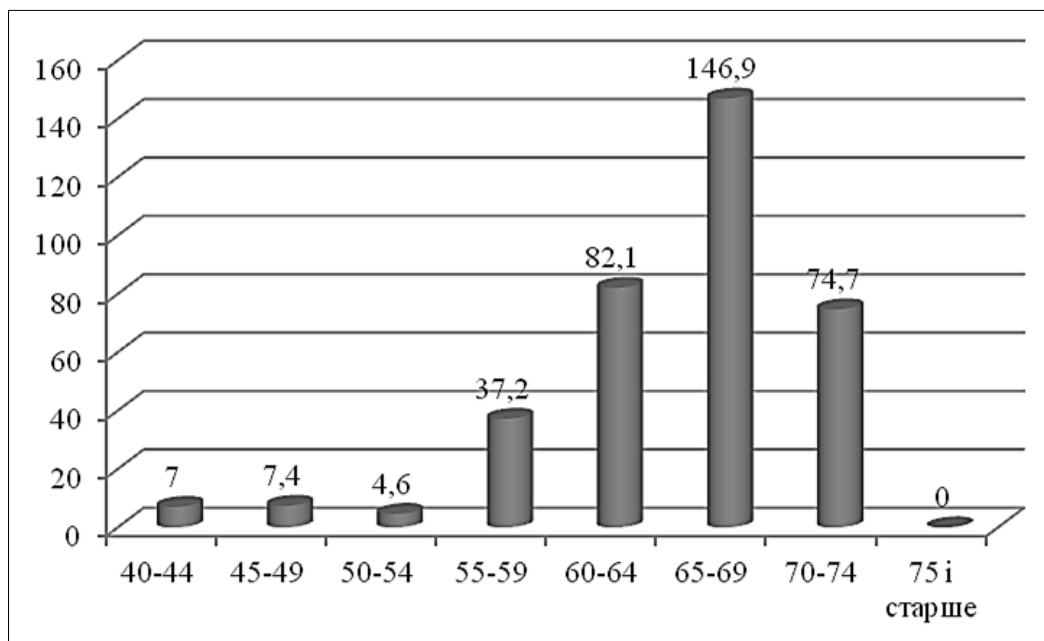

Рис. 3. Захворюваність на злоякісні новоутворення передміхурової залози серед населення Житомирської області за віковими групами у 2014 р.

За підсумками 2014 р., виявлено райони Житомирської області з високими рівнями захворюваності на рак передміхурової залози в молодших вікових групах (40–44, 45–49 та 50–54 роки). Так, у Малинському районі у віковій групі 40–44 роки цей показник у 2014 р. становив 63,2 проти показника по м. Житомир (22,6) та по Житомирській області (7,0 на 100 тис. відповідного населення). Показник захворюваності на рак передміхурової залози у віковій групі 45–49 років у Житомирській області дорівнював 7,4 (рис. 3), однак у цій же віковій групі чоловіків Брусилівського району він становив 175,4, Романівського району – 98,9, а в м. Бердичів – 43,9 на 100 тис. відповідного населення. У віковій групі чоловіків 50–54 роки в Житомирській області показник захворюваності на рак передміхурової залози складав 4,6 на 100 тис. населення при його максимальному значенні у цій віковій групі чоловіків Радомишльського району – 71,2 на 100 тис. відповідного населення.

Незважаючи на переважання захворюваності на рак передміхурової залози у вікових групах 60–64 роки (82,1) та 65–69 років (146,9 на 100 тис. відповідного населення Житомирської області), відмічалось суттєве

переважання середніх по області показників у віковій групі чоловіків 60–64 роки у Володарсько-Волинському (257,1) та Новоград-Волинському (224,2) районах, а у віковій групі 65–69 років – серед чоловіків Лугинського (1041,7), Народицького (684,9) районів та м. Бердичів (323,1 100 тис. відповідного населення).

Висновки

Таким чином, сформовані тенденції захворюваності на рак передміхурової залози серед чоловічого населення Житомирської області відповідають загальноукраїнським.

Перспективи подальших досліджень

Виявлені регіональні особливості захворюваності на рак передміхурової залози в Житомирській області потребують подальшого їх вивчення у динаміці в розрізі районів, що може стати суттєвим інформаційним підґрунтям для формування регіональних програм профілактики злоякісних новоутворень передміхурової залози серед різних вікових груп чоловіків області.

Література

1. Гурина Л. И. Роль скрининговых мероприятий в выявлении онкологической патологии у мужчин / Л. И. Гурина, С. В. Юдин, А. Ю. Трегубенко // Проблемы социальной гигиены, здравоохранения и истории медицины. – 2005. – № 2. – С. 49–54.
2. Доклад о развитии человека 2009. Преодоление барьеров: человеческая мобильность и развитие / пер. с англ. ПРООН. – Москва : Весь Мир, 2009. – 232 с.
3. Кундієв Ю. І. Профілактична медицина України потребує поглибленого наукового обґрунтування / Ю. І. Кундієв // Проблеми військової охорони здоров'я. – Київ : Курсор, 2006. – С. 11–13.
4. Марзеєва О. М. Медико-екологічні передумови демографічної кризи в Україні та шляхи їх подолання / О. М. Марзеєва, О. М. Сердюк // Журнал АМН України. – 2007. – Т. 13, № 3. – С. 486–487.
5. Трагедія, якої можна уникнути: подолання в Україні кризи здоров'я людей / Світовий банк, 2010. – 16 с.
6. Mathers C. D. Projections of global mortality and burden of disease from 2002 to 2030 / C. D. Mathers, D. Loncar // PLoS Med. – 2006. – Vol. 3. – P. 442. doi:10.1371/journal.pmed.003004422 PMID:17132052.
7. Effect of chronic prostatitis on angiogenic activity and serum prostate specific antigen level in benign prostatic hyperplasia / R. D. Koseoglu, F. Erdemir, B.S. Parlaktas [et al.] // Kaohsiung J. Med. Sci. – 2007. – Vol. 23 (8). – P. 387–394.
8. Matching the lowest injury mortality rate could save half a million lives per year in Europe [Electronic resource]. – Copenhagen : WHO Regional Office for Europe, 2006. – Access mode : http://www.euro.who.int/_data/assets/pdf_file/0003/98607/fs0206e.pdf, accessed 7 October 2010. – Title from screen.
9. Preventing chronic diseases: how many lives can we save? / K. Strong, C. Mathers, S. Leeder, R. Beaglehole // Lancet. – 2005. – Vol. 336. – P. 1578–1582. doi:10.1016/S0140-6736(05)67341-2 PMID:16257345.

Дата надходження рукопису до редакції: 25.01.2016 р.

Региональные особенности заболеваемости злокачественными заболеваниями предстательной железы в Житомирской области

А.К. Толстанов¹, И.В. Дидык²

¹Национальная медицинская академия последипломного образования имени П.Л. Шупика, г. Киев, Украина
²КВУЗ «Житомирский институт медсестринства», г. Житомир, Украина

Цель – изучить региональные особенности заболеваемости раком предстательной железы среди мужского населения Украины, на примере административных территорий Житомирской области, на основе проведения анализа данных официальной статистики в сравнении с описанными в научных публикациях тенденциями заболеваемости и распространенности онкологической патологии предстательной железы.

Материалы и методы. В работе использованы данные официальной статистической отчетности учреждений здравоохранения районов Житомирской области; классические методы социальной медицины – библиосемантический, медико-статистический, аналитико-синтетический и контент-анализа.

Результаты. По результатам проведенного за 2010–2014 гг. исследования определены районы Житомирской области с высокими уровнями заболеваемости раком предстательной железы в разных возрастных группах (40–44, 45–49 и 50–54 года).

Выводы. Сформированные тенденции заболеваемости раком предстательной железы среди мужского населения Житомирской области соответствуют общеукраинским. Обоснована потребность дальнейшего изучения в динамике определенных региональных особенностей в Житомирской области в разрезе районов, что могло бы стать существенным информационным основанием для формирования региональных программ профилактики злокачественных новообразований предстательной железы среди разных возрастных групп мужчин области.

Ключевые слова: заболеваемость раком предстательной железы, Житомирская область.

Regional features of cancer cases of a prostate gland in Zhitomir region

O.K. Tolstanov¹, I.V. Didyk²

¹P.L. Shupyk National Medical Academy of Postgraduate Education, Kyiv, Ukraine
²CHEE «Zhitomir Institute of Nursing», Zhitomir, Ukraine

Purpose – to study regional features of cancer cases of a prostate gland among the man's population of Ukraine, on the example of administrative territories of Zhitomir area on the basis of carrying out the analysis of data of official statistics in comparison with the tendencies of incidence and prevalence of cancer pathology of a prostate gland described in scientific publications became a research objective.

Materials and methods. Materials for research were given to the official statistical reporting of healthcare institutions of regions of Zhitomir area; in research classical methods of social medicine: bibliosemantical, medical-statistical, analytics-synthetic and the content analysis were used.

Results. Behind results of the research conducted during 2010–2014 regions of Zhitomir area with high incidences of a prostate cancer in different age groups (40–44, 45–49 and 50–54 years) were defined.

Conclusions. It is proved that the formed prostate gland cancer cases tendencies among the man's population of Zhitomir area, correspond all-Ukrainian. It is proved need of further studying for dynamics of certain regional features for Zhitomir area for a section of areas that could become the essential information basis for formation of regional programs of prevention of malignant new growths of a prostate gland among different age groups of men of area.

Key words: prostate gland cancer cases, Zhitomir region.

Відомості про авторів

Толстанов Олександр Костянтинович – д.мед.н., проф., заслужений лікар України, проректор з науково-педагогічної роботи Національної медичної академії післядипломної освіти імені П.Л. Шупика, вул. Дорогожицька, 9, м. Київ, 04112, Україна.

Дідик Іван Віталійович – зав. поліклініки № 2 КУ «Центральна міська лікарня № 1» м. Житомира; КВНЗ «Житомирський інститут медсестринства»; вул. Велика Бердичівська, 46/15, м. Житомир, 10002, Україна.